

CHRONICLE

Andrzej Wiśniewski (Wrocław)

A NEW ARCHAEOLOGICAL SOCIETY IN POLAND — SKAM

Almost two years after founding – SKAM the Flintreaders Society – may be a good time to report on its origins and main lines of activity. Information on SKAM members and structure is presented on its web page <http://www.skam.info>.

The idea of forming a working group focussed specifically on flint knapping technologies originated in 1996, at the 1st Flint Knapping Workshops in Rybno, Warsaw. We needed six more years for SKAM to finally take shape, during the 2nd Flint Knapping Workshops at Wojnowice, Wrocław, officially on 15 January 2003.

SKAM's main aim is to stimulate the study of Stone Age to Bronze Age stone knapping technologies. The name SKAM was chosen on purpose, to recall the title of a collection of studies by Stefan W. Krukowski, pioneer of lithic studies in Poland (1976; cf also: Galiński 1992; Maryniak 1992; Schild 1992). Similar in many ways to the Scientific Society of Polish Archaeologists, SKAM differs in focussing in its activities on a narrower range of issues.

From its inception SKAM's activities were aimed on promoting an comprehensive approach to archaeological evidence, mainly by applying more broadly the concept of dynamic technological models, refitting studies and experiments using statistical analyses. Except for a handful of studies (Fiedorczuk 1992) this approach has not been received with greater interest by Polish archaeologists. Another of SKAM's aims is to integrate action in the field of lithic technologies research at a time of growing "atomisation" of the scientific life in Poland. With no room to discuss here the causes of this state of affairs, let me nevertheless note that we no longer have an active forum to discuss current progress in research or to disseminate knowledge of archaeology. This unhappy situation is reflected by a steadily declining number of joint research projects undertaken by different institutions concerned with earliest periods of prehistory, disappearing tradition of semi-

nars, workshops or specialist conferences, and the decreasing number of students interested in “earlier prehistory” (cf remarks in: Chmielewski 2000). Let us note that Polish archaeology of the Stone Age, with many successful projects to its credit, used to be in the forefront of research in our part of Europe, just to quote one of its most interesting propositions, Palaeolithic Seminars organised during the 1960s (cf eg the First Palaeolithic Symposium of 1963).

In its present shape SKAM recalls the tradition of archaeometric societies. Its activities fall into three groups:

1. Research projects: Of two projects undertaken so far the first is concerned with describing production sequences during the Middle Palaeolithic in the zone of occurrence of erratic flint, with particular focus on features of Levallois technology and other flint knapping systems. One of its main objectives is defining border conditions in which predetermined methods were used and determining side-effect phenomena imposed by the use of erratic flint. A novel element is a comparative analysis, including comparison of refitted blocks with their experimental replicas. The other project is a programme of studies of bifacial tool reduction, Stone Age, through to Bronze Age. Here, the findings from experimental knapping also play an important part. Authors of both research projects plan to extend their analysis to finds from other countries of central Europe.

2. Organisation of discussion forum — SKAM is concerned with organising conferences and publication of monographs. At this point let us recall that SKAM was finally called to life thanks to the 2nd Flint Knapping Workshops at Wojnowice in 2002. The symposium was a continuation of the first meeting of lithics specialists of 1996. The Wojnowice seminar was attended by archaeologists from Poland and German, Belarus, Uzbekistan who reported on the current state of research in lithic studies, illustrating various issues — from analyses of technical phenomena (eg microlithisation during the Lower Palaeolithic, evolution of Middle Palaeolithic knives (eg prondniks), methods of Lyngby points production), through proposals of integrated approach to chaînes opératoires in specific assemblages (Middle and Late Palaeolithic) or lithic production in its broad sense, within larger taxonomic units (eg Mesolithic or Neolithic cultures), to critiques of contemporary approach to flint knapping. An important part of the Conference was a session devoted to the presentation of finds and experimental replicas. Of special interest was a presentation of original evidence in the form of refitted blocs from Palaeolithic and Mesolithic sites.

3. Last but not least, SKAM is concerned with developing the lithics research and promoting new methods of follow-up study of lithic evidence. In this area a number of interesting projects have surfaced; they include an Internet lithoteque, a flint knapping dictionary, a data base of Stone Age sites and collections, and a data base of bibliography. SKAM members attach equal weight to promotion activities. This is done on the Society's web page <http://www.skam.info>, where visitors will find brief reports on currently implemented and completed projects, information about SKAM's organisational structure, its e-magazine “Skamander” and a discussion forum.

At present, SKAM plans to organise a new conference, this time devoted to Magdalenian issues, and is also working on a publication of proceedings from the 2nd Flint Knapping Seminar, Wojnowice 2002.

References

Chmielewski W.

- 2000 Próba oceny dorobku badań archeologów polskich w zakresie paleolitu w ostatnim pięćdziesięcioleciu (1947–1997), [in:] M. Kobusiewicz, S. Kurnatowski (eds), *Archeologia i prahistoria w ostatnim półwieczu*, Poznań, 15–26.

Fiedorczuk J.

- 1992 Późnopaleolityczne zespoły krzemienne ze stanowiska Rydno IV 57 w świetle metody składanek, *Przegląd Archeologiczny* 39, 13–65.

Galiński T.

- 1992 Teoria obsurowa kamacji genetycznej a najnowsze tendencje badawcze w archeologii późnego paleolitu i mezolitu, [in:] J. Lech, J. Partyka (eds), *Prof. Stefan Krukowski (1890–1982). Działalność archeologiczna i jej znaczenie dla nauki polskiej*, Ojców, 241–248.

Krukowski S.W., Nowakowski A.

- 1976 *SKAM 71. Zbiór rozpraw prehistorycznych*, Wrocław.

Maryniak B.

- 1992 Teoretyczne aspekty Skamu 71, [in:] J. Lech, J. Partyka (eds), *Prof. Stefan Krukowski (1890–1982). Działalność archeologiczna i jej znaczenie dla nauki polskiej*, Ojców, 233–240.

Schild R.

- 1992 Taksonomia wedle Krukowskiego, [in:] J. Lech, J. Partyka (eds), *Prof. Stefan Krukowski (1890–1982). Działalność archeologiczna i jej znaczenie dla nauki polskiej*, Ojców, 95–102.

I Sympozjum paleolityczne. Kraków 11–13 X 1963. Dyskusja, Katedra Archeologii Polski Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.

Andrzej Wiśniewski

O STOWARZYSZENIU KRZEMIENIARSKIM SKAM

Minęły blisko dwa lata od powołania do życia nowej organizacji archeologicznej w Polsce – Stowarzyszenia Krzemieniarskiego SKAM, jest to więc dobry moment, aby dokonać krótkiej charakterystyki głównych aspektów jego działalności i odsłonić kulisy powstania.

Pomijam kwestie personalne i organizacyjne, informacje na ten temat można bowiem znaleźć na stronie internetowej stowarzyszenia: <http://www.skam.info>.

Pomysł utworzenia grupy roboczej, której działalność skupiałaby się wokół problematyki technologicznej, zrodził się w 1996 roku podczas I Warsztatów Krzemieniarskich w Rybnie pod Warszawą. Decyzję o powołaniu do życia stowarzyszenia podjęto dopiero po sześciu latach, podczas kolejnej edycji warsztatów krzemieniarskich, a formalnie nastąpiło to 15 stycznia 2003 roku. Celem stowarzyszenia jest przede wszystkim pogłębienie refleksji nad technologią kamieniarską w epoce kamienia i brązu. Nieprzypadkowo nadano mu nazwę SKAM, nawiązując do tytułu zbioru rozpraw prehistorycznych Stefana W. Krukowskiego (1976; por. też: Galiński 1992; Maryniak 1992; Schild 1992). Organizacja ma wiele cech wspólnych ze Stowarzyszeniem Naukowym Archeologów Polskich. Podstawowe różnice dotyczą bardziej ukierunkowanego zakresu działalności.

Inicjując działalność stowarzyszenia, skupiono się na zagadnieniu upowszechnienia kompleksowego spojrzenia na źródła archeologiczne, głównie dzięki szerszemu wykorzystaniu koncepcji dynamicznych modeli technologicznych, studiów składankowych oraz eksperymentów z użyciem analiz statystycznych. Z wyjątkiem pojedynczych opracowań (Fiedorczuk 1992) podejście to nie spotkało się dotąd z większym zainteresowaniem polskich badaczy. Kolejnym powodem utworzenia stowarzyszenia była chęć zintegrowania działań na polu badań technologii kamienia w chwili rosnącej „atomizacji” życia naukowego w kraju. Nie miejsce tu na szukanie przyczyn tego stanu, pragnąłbym jednak zwrócić uwagę choćby na brak „żywego” forum, na którym byłyby dyskutowane bieżące dokonania w badaniach naukowych lub popularyzacji wiedzy archeologicznej. Tę trudną sytuację ilustruje wciąż malejącą liczbą międzyinstytucjonalnych projektów w dziedzinie badań najstarszych okresów pradziejowych, zanik tradycji seminariów, warsztatów oraz konferencji specjalistycznych oraz zmniejszający się odsetek studentów zainteresowanych „starszą prehistorią” (por. uwagi w: Chmielewski 2000). Należy przypomnieć, że rodzima archeologia epoki kamienia może się poszczycić udanymi przedsięwzięciami w tym zakresie, które stawały ją niegdyś w czołówce krajów środkowej Europy. Jedną z najbardziej interesujących propozycji były „Sympozja paleolityczne”, organizowane w latach sześćdziesiątych minionego stulecia (por. na przykład *I Sympozjum paleolityczne* 1963).

W obecnym kształcie SKAM nawiązuje do tradycji stowarzyszeń archeometrycznych. Działalność członków i sympatyków organizacji zaznaczyła się na kilku płaszczyznach. Pierwsza z nich ma związek z realizacją projektów o charakterze badawczym. W jej ramach przedstawiono dotychczas dwa projekty:

1. Pierwszy dotyczy charakterystyki sekwencji produkcyjnych w paleolicie środkowym w strefie występowania krzemienia narzutowego, a zwłaszcza deskrypcji cech metod lewałuaskich i innych technologii. Jednym z ważniejszych zadań jest poznanie warunków brzegowych, w których stosowano metody predeterminowane, oraz ocena zjawisk ubocznych, wynikających z wykorzystywania narzutowego surowca krzemienno-krzemianowego. Pewnym *novum* są badania oparte na analizie porównawczej materiałów kopalnych, w tym bloków składanek z replikami doświadczalnymi. Druga propozycja dotyczy programu przekrojowych ba-

dań redukcji narzędzi bifacjalnych w epoce kamienia i brązu. Tu także ważne miejsce zajmują wnioski wypływające z zastosowania eksperymentu. Autorzy obu projektów dążą do rozszerzenia zakresu analiz o źródła i surowce kamienne z innych krajów środkowej Europy.

2. Następną płaszczyzną działalności stowarzyszenia ma związek z organizowaniem spotkań o charakterze konferencyjnym oraz przygotowywaniem opracowań monograficznych. W tym miejscu należy wspomnieć o konferencji w Wojnowicach, na której powstał projekt utworzenia stowarzyszenia. Konferencja ta była kontynuacją warsztatów krzemieniarskich zapoczątkowanych w 1996 roku. W spotkaniu wzięło udział grono archeologów reprezentujących ośrodki polskie i zagraniczne (niemieckie, białoruskie, uzbeckie). Podczas konferencji zaprezentowano obecny stan badań, ilustrując różne zagadnienia – od analizy zjawisk technicznych (na przykład mikrolityzacji w paleolicie dolnym, ewolucji noży prądnickich, metod produkcji ostrzy typu Lyngby), przez próby kompleksowego ujmowania sekwencji operacyjnych w pojedynczych zespołach (środkowopaleolitycznych i schyłkowopaleolitycznych) lub produkcji kamieniarskiej *sensu lato* w większych jednostkach taksonomicznych (na przykład kulturach mezolitycznych lub neolitycznych), po głosy krytyki współczesnej refleksji nad krzemieniarstwem. Ważną część konferencji stanowiła sesja poświęcona prezentacji materiałów zabytkowych i replik eksperymentalnych. Szczególnie interesujący był pokaz oryginalnych materiałów w postaci bloków składanek ze stanowisk paleolitycznych i mezolitycznych.

3. Istotną płaszczyzną działalności stowarzyszenia jest rozwój warsztatu badawczego i propagowanie nowych metod opracowywania materiałów źródłowych. W ramach tego zagadnienia przedstawiono kilka interesujących projektów, które dotyczą m.in. internetowej litoteki, słownika krzemieniarskiego, bazy stanowisk i kolekcji epoki kamienia oraz bazy bibliograficznej. Równie wiele uwagi członkowie stowarzyszenia przykładają do działalności popularyzatorskiej, prowadzonej za pośrednictwem własnej witryny internetowej (<http://www.skam.info>), na której ukazuje się czasopismo elektroniczne „Skamander” oraz dostępne jest forum z dyskusjami tematycznymi. Na stronie zamieszczono ponadto podstawowe informacje o realizowanych projektach oraz strukturze organizacyjnej stowarzyszenia.

Najbliższe plany stowarzyszenia wiążą się z organizacją następnej konferencji, poświęconej tym razem problematyce kultury magdaleńskiej, oraz przygotowaniem zbiorowej publikacji artykułów uczestników II Warsztatów Krzemieniarskich w Wojnowicach w 2002 roku.

